

Tłumaczenie na język angielski filmu zrealizowanego przez RIK, który powstał w Projekcie „Czarna pamięć – górnicze miejsca pamięci”

Film: „Miejsca górniczej (nie)pamięci”

Video: "Places of Miners' (Un)Memory"

Zbierałem kiedyś materiały do filmu dokumentalnego poświęconego walkom społecznym na Górnym Śląsku.

Rozmawiałem z panią dyrektorką z pewnego muzeum czy mają jakieś materiały poświęcone historii strajków w tym mieście.

Ona mi odparła, że dokumentów z czasów „Solidarności” nie ma.

I used to collect materials for a documentary devoted to social struggles in Upper Silesia. I talked to the director of a museum do they have any materials devoted to the history of strikes in this city. She told me that the documents from the times of "Solidarity" is gone.

Zapytałem: Mi nie chodzi o czasy „Solidarności”, ale o te wcześniejsze.

I tu zapadła cisza.

Niestety okazuje się, że pamięć o protestach robotniczych czy przede wszystkim górniczych w naszym regionie, tak samo jak o samoorganizacji górników czy robotników wobec pracodawców, samoorganizacji przejawiających się w organizacji domów robotniczych, rad robotniczych, rad zakładowych – wszystko zostało wyparte z naszej pamięci historycznej.

Dlatego właśnie ten krótki film nazwałem

„Niepamięć górnicza”.

**I asked: I don't mean the times of "Solidarity",
but about the earlier ones.
And here there was silence.
Unfortunately, it turns out
that the memory of workers' protests or,
above all, mining in our region,
the same as about the self-organization of miners
or workers towards employers,
self-organization manifested by
in the organization of workers' houses, workers'
councils, works councils
"Everything has been pushed out of our historical memory.
That's why I called this short film "Mining Oblivion".**

[spokojna muzyka]

Jakie są przyczyny wyparcia z naszej pamięci
historii tych górniczych protestów
czy tej samoorganizacji świata górniczego?
Myślę, że jest kilka przyczyn tego wszystkiego.

**What are the causes of repression from our memory
the history of these miners' protests
or this self-organization of the mining world?
I think there are several reasons for all this.**

Po pierwsze:

patrząc na historię Śląska
skupiamy się w okresie międzywojennym
wyłącznie na historii Śląska polskiego.
Zapominamy o ówczesnym Śląsku niemieckim
czy czeskosłowackim.

**First of all:
looking at the history of Silesia
We focus on the interwar period
exclusively on the history of Polish Silesia.
We forget about the then German Silesia
or Czechoslovakia.**

Z kolei w okresie przed I wojną światową
skupiamy się na Śląsku niemieckim,

zapominając o drugiej części zagłębia górniczego,
które się znajdowało na Śląsku austriackim.

**In turn, in the period before World War
I we focus on German Silesia,
forgetting about the other part of the mining basin,
which was located in Austrian Silesia**

Druga rzecz:

patrząc na historię protestów górniczych
skupiamy się czy patrzymy
na nie przez pryzmat konfliktów narodowych
czy ruchu narodowego.

Wszystkie konflikty niezwiązane z kwestią narodową
jakoś umykają z naszej pamięci.

**The second thing:
Looking at the history of the miners' protests
Do we focus or do we look through
the prism of national conflicts
or the national movement.
All conflicts unrelated to the national question
somehow they escape our memory**

Czasem są to konflikty, które idą wbrew sentymentom narodowym,
łączą kilka narodowości.

One są wymazywane niestety z dziejów.

Tak było w czasach Polski międzywojennej,

tak było w okresie PRL-u,

gdzie do wizji polskocentrycznej

doszła jeszcze oczywiście wizja

nacechowana ideologicznym skrzywieniem,

ale tak samo jest obecnie.

**Sometimes these are conflicts that go against national sentiments,
they connect several nationalities.
Unfortunately, they are erased from history.
This was the case in the times of interwar Polish,
this was the case in the times of the Polish People's Republic,
where to the Polish-centric vision**

**Of course, there was also a vision
marked by ideological bias,
But it is the same now**

I trzecia rzecz:

konflikty społeczne w kopalniach, strajki,
były bardzo zlokalizowane.

O co chodzi?

Chodzi o to, że były zamknięte w murach kopalń,
były zamknięte w murach zakładów.

W związku z tym odbywało się mało demonstracji.

Tak naprawdę tym żyła sama kopalnia

plus rodziny górników przychodziły z pomocą pod te kopalnie.

And the third thing:

**social conflicts in mines, strikes,
were very localized.**

What is it about?

**The point is that they were locked within the walls of the mines,
were locked within the walls of the plants.**

As a result, there were few demonstrations.

In fact, this is what the mine itself lived for

Plus the miners' families came to help these mines.

Ale to nie były wydarzenia,

które nagle uderzały w centra miast,

gdzie są media i klimat wielkomiejski.

I stąd też ta pamięć została jakoś tak wyparta, znikła.

Oczywiście można znaleźć wiele innych

wytłumaczeń na to zjawisko, ale te trzy są podstawowe.

But these were not events,

that suddenly hit city centers,

where the media and the big-city climate are.

And that's why this memory was somehow repressed, disappeared.

Of course, you can find many others

explanations for this phenomenon, but these three are basic.

Punkt wyjścia jest jednak podstawowy:
przemiany, jakie dokonywały się na Górnym Śląsku
od 2. połowy XIX w.,
związane ze wzrastającą falą industrializacji
i rozwojem górnictwa,
sprawiły, że ten region ciągnący się
od Karwiny, Ostrawy, po Rybnik, Gliwice,
a także sięgający na stronę ówczesną rosyjską,
czyli aż poza Zagłębie Dąbrowskie,
stał się największym regionem górniczym w tej części Europy.

**However, the starting point is basic:
changes that took place in Upper Silesia
from the 2nd half of the 19th century,
associated with the growing wave of industrialization
and development of mining,
have made this region stretching
from Karviná, Ostrava to Rybnik, Gliwice,
and also reaching out to the then Russian side,
that is, as far as Zagłębie Dąbrowskie,
became the largest mining region in this part of Europe.**

Co za tym idzie,
stał się też największym skupiskiem górników w tej części Europy
i to zjawisko, ten fakt
jest aktualny aż do 2. połowy XX w.
I dziwne byłoby gdyby się okazało,
że procesy społeczne dokonujące się w takim regionie przemysłowym
były inne niż w innych regionach.

**Consequently,
it also became the largest concentration of miners in this part of Europe
And this phenomenon, this fact
is valid until the 2nd half of the 20th century.
And it would be strange if it turned out that
the social processes taking place in such an industrial region
were different from other regions.**

Jakby była jakaś śląska specyfika,
że tylko ten Śląsk pozostał konserwatywny,

że tylko ci Ślązacy byli

- jak to powiedział Kazimierz Kutz -

dupowaci i nie potrafili walczyć o swoje.

Historia walk górników tutaj,

historia ich życia wskazuje,

że zachodziły podobne procesy

jak w innych zagłębiach przemysłowych.

**As if there was some Silesian specificity,
that only this Silesia remained conservative,
that only those Silesians were
- as Kazimierz Kutz said
- and couldn't stand up for themselves.
The history of the miners' struggles here,
Their life story shows
that similar processes were taking place
as in other industrial basins.**

Czy to chodzi o modernizację tego społeczeństwa,

o jego unowocześnienie

przy powolnym wychodzeniu ze środowiska wiejskiego;

czy to chodzi o stopniową laicyzację,

która najstarsza była może

w tej części późniejszej polskiego Śląska;

czy to chodzi o zaangażowanie w organizacje robotnicze

czy udział w samych walkach w obronie swych praw

- czy to socjalnych, czy demokratycznych.

**Whether it's about modernizing this society,
for its modernization
slowly leaving the rural environment;
whether it is about gradual secularization,
which was perhaps the weakest
in this part of the later Polish Silesia;
Is it about involvement in workers' organizations
or participation in the fights themselves in defense of their rights
- whether social or democratic.**

Mówiłem o niepamięci.

Ale są jednak takie miejsca,

które mogłyby się przysłużyć do stworzenia
takiego "szlaku pamięci"
tego świata kontrwładzy, protestów,
kontrspołeczeństwa górniczego na Górnym Śląsku.
Na pewno powinno się na tej trasie
znaleźć dawna kopalnia "Król" w Królewskiej Hucie,
gdzie w 1971 roku doszło do żywiołowego,
największego w ówczesnych Prusach protestu górników.

**I was talking about oblivion.
But there are places
which could be used to create
a such a "trail of memory"
of this world of counterpower, protests,
mining countersociety in Upper Silesia.
You should definitely be on this route
find the former "Król" mine in Królewska Huta,
where in 1971 there was a spontaneous,
the largest miners' protest in Prussia at that time.**

Na pewno powinna się znaleźć kopalnia "Dębieńsko",
gdzie w listopadzie 1918 roku
w związku z rewolucją niemiecką
doszło do wielkiego strajku górników
tłumionego przez wojsko.

**The "Dębieńsko" mine should definitely be found,
where in November 1918
in connection with the German Revolution
There was a big miners' strike
suppressed by the military**

Jakaś tablica pamiątkowa
mogłaby się znaleźć na dawnym gmachu
inspekcji górniczej w centrum Królewskiej Huty,
gdzie 3 stycznia 1919 r.
żołnierze ostrzelali demonstrację
m.in. górników z Królewskiej Huty
zabijając 19 osób.

**A commemorative plaque
could be located on the former building
mining inspection in the centre of Królewska Huta,
where on January 3, 1919.
Soldiers fired on the demonstration
m.in miners from Królewska Huta
killing 19 people.**

To była największa masakra robotników na Górnym Śląsku,
która dotychczas nie została upamiętniona.

Na pewno na tej liście powinna znaleźć się kopalnia "Giesche"
czyli późniejsza kopalnia "Wieczorek",
wskazana słynnym strajkiem z lat 30.,
na którym oparł swój film Kazimierz Kutz.

Był to największy strajk podziemny w historii Polski.

**It was the largest massacre of workers in Upper Silesia,
which has not yet been commemorated.
Certainly, the "Giesche" mine should be on this list
the later "Wieczorek" mine,
famous for the famous strike of the 1930s,
on which Kazimierz Kutz based his film.
It was the largest underground strike in the history of Poland.**

Ale jak z drugiej strony upamiętnić np.

największą demonstrację w Katowicach

w 1923 roku, w październiku

prowadzony przez Komitet 21.

Kiedy demonstracja licząca kilkadziesiąt tysięcy,

przede wszystkim górników,

otoczyła Urząd Wojewódzki,

który wówczas mieścił się w innym miejscu niż obecnie.

**But on the other hand, how to commemorate, for example
the largest demonstration in Katowice
in 1923, in October
led by the Committee of the 21.
When a demonstration numbering tens of thousands,
primarily miners,
surrounded the Voivodeship Office,
which was then located in a different place than today.**

Jak upamiętnić miejsca działalności rad zakładowych, rad robotniczych?

Tu mam oczywiście większy problem.

Pewną wskazówką mogłoby być

upamiętnienie choćby domów robotniczych,

które kiedyś były fenomenem

właściwie na skalę całego terenu polskojęzycznego.

Takich domów robotniczych ze składek górniczych,

które powstały było ok. 20

w samej austriackiej części Górnego Śląska.

How to commemorate the places of activity of works councils and workers' councils?

Here, of course, I have a bigger problem.

A clue could be

commemoration of workers' houses,

that were once a phenomenon

actually on the scale of the entire Polish-speaking area.

Such workers' houses from miners' contributions,

that were created was about 20

in the Austrian part of Upper Silesia itself.

Takie domy robotnicze powstawały też

na niemieckiej stronie Śląska, choćby w Katowicach.

To są więc takie miejsca, gdzie mogłaby się skupić ta

odzyskana pamięć o górniczych protestach.

Such workers' houses were also built

on the German side of Silesia, for example in Katowice.

So these are places like that, where this she could focus

memory of miners protests

[spokojna muzyka]

Mówienie o świecie górników,

skupianie się tylko na ciężkiej pracy,

na folklorze, na rodzinie

jakoś wyjąławia tę całą historię.

Talking about the world of miners,

Focusing only on hard work,

on folklore, on the family

somehow he sterilizes this whole story.

Wyjąławia to, że ci górnicy
potrafili walczyć o swoje,
potrafili się organizować
i tę część historii,
tę część naszej pamięci regionu
warto przywrócić.

**It makes it sterile that these miners
they were able to fight for their own,
they were able to organize
and this part of the story,
this part of our memory of the region
worth restoring.**